

SESIWN 5: CYMHARU A CHYFERBYNNU

Ystod oedran: 5-8 oed

Amser: 1 awr

Amlinelliad Bydd y dysgwyr yn pwysu a mesur y pethau sy'n debyg a'r pethau sy'n wahanol o gymharu eu lluniau nhw â'r lluniau a dynnwyd gan blant yn Fiet-nam. Byddant yn trafod eu harsylwadau ac yna byddant yn dewis a ydynt am adrodd eu stori drwy berfformio neu drwy ysgrifennu.	
Amcanion dysgu <ul style="list-style-type: none"> • Pwysu a mesur y pethau sy'n debyg a'r pethau sy'n wahanol o gymharu'r straeon am fywydau plant yn Fiet-nam ac yng Nghymru. • Trin a thrafod gwahanol ffyrdd o adrodd stori: ar lafar ac yn ysgrifenedig.	Deilliannau dysgu <ul style="list-style-type: none"> • Bydd y dysgwyr yn pwysu a mesur y pethau sy'n debyg a'r pethau sy'n wahanol o gymharu straeon a bywydau plant yn Fiet-nam ac yng Nghymru. • Bydd y dysgwyr yn trafod eu harsylwadau. • Bydd y dysgwyr yn mynegi eu harsylwadau drwy adrodd stori, drwy ysgrifennu, neu drwy berfformio; a byddant yn canolbwyntio ar gymeriadau, lleoliadau a digwyddiadau. •
Cwestiynau allweddol <ul style="list-style-type: none"> • O gymharu eich bywyd chi â bywyd y plentyn yn Fiet-nam a dynnodd y llun, beth yr ydych yn sylwi sy'n debyg? • O gymharu eich bywyd chi â bywyd y plentyn yn Fiet-nam a dynnodd y llun, beth yr ydych yn sylwi sy'n wahanol?	Adnoddau <ul style="list-style-type: none"> • <i>Lluniau a straeon</i> • Taflen waith: <i>Cymharu a chyferbynnu</i> • Sioe sleidiau: sleid 25 • Nodiadau gludiog • Dalennau mawr o bapur • Taflen waith: <i>Adrodd stori o Sesiwn 4</i>

Amlinelliad o'r gweithgareddau

Tasg gychwynnol (20 munud)

Trin a thrafod pethau sy'n debyg a phethau sy'n wahanol

- Dewiswch lun a grëwyd gan ddysgwyr yn eich dosbarth ac un o'r lluniau a ddefnyddiwyd yn Sesiwn 2, a'r rheiny'n lluniau y byddai modd eu rhoi yn yr un categori: chwarae, helpu neu rannu.
- Dangoswch y ddau lun i'r dosbarth ochr yn ochr â'i gilydd, a darllenwch y straeon sy'n gefndir i'r lluniau.
- Rhannwch y dysgwyr yn barau a rhowch ddau nodyn gludiog i bob pâr. Ar y nodyn gludiog cyntaf, gofynnwch i'r dysgwyr ysgrifennu un peth sy'n debyg ym mywydau'r plant yn ôl y straeon a'r lluniau. Ar y nodyn gludiog arall, gofynnwch iddynt ysgrifennu un peth sy'n wahanol. Gofynnwch y cwestiynau a ganlyn i sbarduno trafodaethau'r dysgwyr: O gymharu eich bywyd chi â bywyd y plentyn yn Fiet-nam a dynnodd y llun, beth yr ydych yn sylwi sy'n debyg? Beth yr ydych yn sylwi sy'n wahanol?
- Rhannwch fwrdd gwyn neu ddalen fawr o bapur yn ddwy golofn o dan y penawdau 'pethau sy'n debyg' a 'pethau sy'n wahanol'. Gofynnwch i'r dysgwyr roi eu nodiadau gludiog o dan y pennawd priodol.
- Darllenwch yn uchel rai o'r pethau y mae'r dysgwyr wedi sylwi eu bod yn debyg, a dechreuwch eu trefnu yn y categorïau a ganlyn:
  - **Pwy** yw'r bobl yn y llun
  - **Ble y** cafodd y llun ei dynnu
  - **Beth** sy'n digwydd yn y llun
  - **Pam** ei fod yn llun pwysig i'w rannu ag eraill

Mae'r awgrymiadau hyn hefyd i'w gweld ar sleid 25.

- Gnewch yr un ymarfer trefnu ar gyfer rhai o'r gwahaniaethau y mae'r dysgwyr wedi sylwi arnynt.

Gweithgaredd 5.1 (15 munud)

Trin a thrafod pethau sy'n debyg a phethau sy'n wahanol ar lafar

- Rhannwch y dysgwyr yn barau a gnewch yn siŵr bod gan bob un ohonynt eu copïau o'r daflen waith *Adrodd stori* o Sesiwn 4. Gofynnwch i'r dysgwyr ddewis un o'u straeon i'w harchwilio ymhellach, gan atgoffa eu hunain a yw eu lluniau'n dangos plant yn chwarae, yn helpu neu'n rhannu.
- Dangoswch y *Lluniau a straeon*, sef copïau o'r deg llun a stori a ddefnyddiwyd yn ystod Sesiwn 1. Gofynnwch i'r dysgwyr ddewis un o'r lluniau hyn y byddai modd ei roi yn yr un categori â'u llun nhw: chwarae, helpu neu rannu.
- Gofynnwch i'r dysgwyr edrych ar y ddau lun, darllen y ddwy stori, ac yna trafod y pethau sy'n debyg a'r pethau sy'n wahanol. Dylent ystyried:
  - **Pwy** yw'r bobl yn y lluniau?
  - **Ble y** cafodd y lluniau eu tynnu?
  - **Beth** sy'n digwydd yn y lluniau?
  - **Pam** eu bod yn lluniau pwysig i'w rhannu ag eraill?

- Gofynnwch i'r dysgwyr edrych am o leiaf un peth sy'n debyg ac un peth sy'n wahanol ar gyfer pob un o'r pwyntiau hyn, a'u hegluro wrth eu partner.

Gweithgaredd 5.2 (15 munud)

Cyflwyno pethau sy'n debyg a phethau sy'n wahanol

- Yn eu parau, gofynnwch i'r dysgwyr ddweud wrth y dosbarth am y pethau y maent wedi sylwi eu bod yn debyg ac yn wahanol. Gallech roi dewis iddynt wneud hyn yn ysgrifenedig neu ar ffurf perfformiad.
- **Yn ysgrifenedig:** Gofynnwch i'r dysgwyr ysgrifennu un frawddeg i ddisgrifio'r pethau y maent wedi'u trafod â'u partner sy'n debyg ac yn wahanol. Gallent gofnodi'r pethau hyn ar y daflen waith *Cymharu a chyferbynnu*.
- **Ar ffurf perfformiad:** Gallai'r dysgwyr ddefnyddio'r sgiliau ailadrodd a gafodd eu meithrin ganddynt yn ystod Sesiwn 2 a chreu symbolau a symudiadau i gynrychioli pob un o'r pethau y maent wedi eu trafod sy'n debyg ac yn wahanol. Dylai'r rhain weithredu fel sbardun i'r dysgwyr pan fyddant yn mynegi eu harsylwadau wrth eraill.

Sesiwn lawn (10 munud)

- Gofynnwch i'r dysgwyr rannu rhai o'u straeon *Cymharu a chyferbynnu* â gweddill y dosbarth, naill ai drwy ddarllen eu brawddegau yn uchel neu drwy berfformio eu harsylwadau.

Telerau defnyddio

Hawlfraint © Oxfam GB

Gallwch ddefnyddio lluniau a gwybodaeth berthnasol yn yr adnodd hwn i ddibenion addysgol yn eich sefydliad addysgol. Bob tro y byddwch yn ei defnyddio, rhaid i chi gydnabod y ffotograffydd sy'n cael ei enwi ar gyfer y ddelwedd honno, ynghyd ag Oxfam. Ni chewch ddefnyddio'r delweddau na'r wybodaeth gysylltiedig i ddibenion masnachol, nac y tu allan i'ch sefydliad addysgol. Mae'r holl wybodaeth sy'n gysylltiedig â'r delweddau hyn yn berthnasol i'r dyddiad a'r adeg y cafodd y gwaith prosiect ei gyflawni.

Lluniau a straeon

Cydnabyddiaeth y llun: Tac già / Awdur: Dương Thị Kim Trang / Dan tộc / Grŵp ethnig: Chăm / Trường Tiểu học Bình Nghĩa / Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận

Mae'r plant hyn yn cael eu cinio yn yr ysgol. Maent yn cael gwersi yn ystod y bore a'r prynhawn, felly mae pawb yn aros yn yr ysgol i gael cinio. Mae'r cogydd a'r athrawon yn paratoi'r bwyd gyda'i gilydd. Mae yna lawer o brydau gwahanol, er enghraifft porc, omled, wyau a chawl sur. Fel y gallwch ei weld yn y llun, maent yn bwyta reis a llysiau i ginio heddiw.

Reis yw un o'r prif fwydydd sy'n tyfu yn Fiet-nam. Mae angen digonedd o law a hinsawdd gynnes i dyfu reis. Heddiw, mae Fiet-nam yn tyfu digon o reis i fwydo ei phobl ei hun, ac mae hefyd yn gwerthu reis i wledydd eraill.

Mae addysg yn bwysig iawn i bawb yn fy ysgol i. Bydd yn ein helpu i gael bywyd gwell pan fyddwn yn hŷn. Mae ar fy ysgol i eisiau i bawb ffynnu. Mae'r ysgol wedi adeiladu ffreutur er mwyn i'r plant allu aros yn hirach a dysgu mwy. Mae fy ysgol i hefyd wedi adeiladu gardd *bonsai* gyda choed bach iawn ynddi, llyfrgell werdd, a dwy ystafell ddosbarth ychwanegol. Mae fy ysgol i wedi gwneud llawer o bethau yr ydym wrth ein bodd â nhw, ac rydw i'n gobeithio y bydd yn dal ati i wneud pethau newydd a diddorol.

Cydnabyddiaeth y llun: Tác giả / Awdur: Kator Thị Yến / Dân tộc / Grŵp ethnig: Raglai / Trường Tiểu học Phước Tân A, Huyện Bắc Ái, tỉnh Ninh Thuận

Tynnais y llun hwn o'm ffrindiau mewn ffair yn ein rhanbarth. Mae holl blant y pentref wrth eu bodd yn dod yma, ond dydyn ni ddim yn dod yn aml oherwydd ei bod yn eithaf pell i ffwrdd. Mae tocyn i gael un reid yn costio tua £1, felly mae'n ddrud iawn i ni a dydy'r reid ddim yn para'n hir iawn.

Dydw i ddim yn hoffi mynd yn y ceir clatsio oherwydd bod ofn arna i. Rydw i'n hoffi chwarae ar y trên. Mae llawer o bethau i'w gwneud yn y ffair – mae'n fawr iawn.

Rydw i'n hoffi'r llun hwn oherwydd fy mod yn teimlo mor hapus bob tro y byddaf yn cael mynd i'r ffair. Mae arna i eisiau i'm rhieni fynd â mi allan yn amlach a gadael i mi gael tro ar reidiau newydd. Rydw i'n gobeithio y bydd maes chwarae yn cael ei adeiladu yn fy mhentref oherwydd mae arnaf eisiau i bob plentyn gael rhywle i chwarae fel nad oes rhaid i ni deithio i leoedd eraill i gael hwyl.

Cydnabyddiaeth y llun: Tac giã / Awdur: Dương Thị Kim Trang / Dan tộc / Grŵp ethnig: Chăm / Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận

Mae'r llun hwn yn dangos fy nhri ffrind yn golchi eu dwylo cyn cael cinio. Mae Chuong yn saith oed ac mae'n helpu Thanh, sy'n bedair oed, i olchi ei ddwylo. Mae Mai yn ddwy oed a dydy hi ddim yn mynd i'r ysgol eto.

Yn Fiet-nam, does gan lawer o'r bobl sy'n byw yng nghefn gwlad ddim tapiau yn eu cartrefi. Rydym yn defnyddio ffynhonnau neu danciau sy'n storio'r dŵr. Mae Chuong a Thanh ar ben y tanc dŵr sy'n agos iawn at dŷ Chuong. Maent yn defnyddio bwced sydd wedi ei glymu at raff i dynnu'r dŵr i fyny o'r tanc, yna rydym yn ei arllwys i bowlen er mwyn golchi. Rydym yn ceisio cadw'r ardal o amgylch y tanc dŵr yn lân iawn fel nad oes baw yn disgyn i'r tanc ond, er hyn, mae'r dŵr yn gallu mynd yn fudr weithiau. Heb ddŵr glân, mae'n anoddach cadw'n lân ac yn iach. Rydym yn fwy tebygol o fod yn sâl oherwydd bod dŵr budr yn gallu cario clefydau.

Cydnabyddiaeth y llun: Tac giã / Awdur: Dương Thị Kim Trang / Dan tộc / Grŵp ethnig: Chăm / Trường Tiểu học Bình Nghĩa, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận

Yn y llun hwn, mae tair chwaer, My, Ganh a Hoa, yn mynd â'r byfflos i fyny'r bryn i bori. Mae byfflos yn bwysig iawn i deuluoedd sy'n byw yng nghefn gwlad Fiet-nam. Ychydig iawn o ffermwyr yn y bryniau lle rydym yn byw sy'n berchen ar dractor neu beiriannau eraill. Y byfflo yw'r unig anifail sy'n gallu tynnu'r aradr a symud yn rhwydd trwy'r caeau reis mwdlyd a gludiog.

Rydym yn caru ein byfflos. Trwy dynnu'r llun hwn, rydw i am ddangos i bawb bod yn rhaid i ni ofalu am wartheg y teulu oherwydd eu bod o gymorth mawr i ni. Pan fyddwn yn mynd â'r byfflos i bori'r glaswellt yn y bryniau, byddwn yn aml yn cael hwyl yn chwarae gemau tebyg i chwarae mig.

Un tro, roeddem mor brysur yn chwarae nes i ni anghofio'n llwyr am y byfflos. Erbyn i ni edrych i fyny, roeddent wedi diflannu. Rhedais adref i ddweud wrth fy rhieni ac i ofyn i'r pentrefwyr eraill ein helpu. Drwy lwc, cawson hyd iddynt ar ôl chwilio.

Cydnabyddiaeth y llun: Tac giả / Awdur: Lừu Thị Lệnh / Dân tộc / Nhóm ethnig: H'Mong / Trường Phổ thông Dân tộc Ban tru THCS xa Mản Thân, / Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai

Mae rhai plant yn byw yn bell oddi wrth yr ysgol, felly maent yn aros yn yr ysgol breswyl ac yn mynd adref ar benwythnosau. Ar ddiwedd y flwyddyn, mae'r plant sydd wedi bod yn preswyl yn yr ysgol yn cael ychydig o arian i'w roi i'w teuluoedd. Mae mynd i'r ysgol yn beth da oherwydd ein bod yn cael digonedd o fwyd da, a bod ein hathro yn coginio'r bwyd i ni. Os nad ydym yn llawn ar ôl bwyta, gallwn ofyn i gael rhagor o fwyd.

Tynnais y llun hwn o'm ffrindiau yn golchi eu tuniau bwyd ar ôl cael cinio yn llety'r ysgol. Ar ôl i ni eu golchi, rydym yn eu dychwelyd i'n hystafelloedd dosbarth, yna rydym yn mynd allan i chwarae am ychydig cyn i'r gwersi ddechrau eto. Does neb o'm ffrindiau yn gweld eisiau'r ysgol oherwydd ein bod yn aros yma. Mae ein teuluoedd yn gweithio'n galed er mwyn i ni allu aros yn yr ysgol a chael cyfle i ddysgu mwy a gwneud yn well yn yr ysgol.

Tynnais y llun hwn i ddangos ei bod yn bwysig ein bod yn gwneud pethau drosom ein hunain yn yr ysgol. Rydym yn plygu ein blancedi ac yn golchi ein platiau. Rydym yn ceisio helpu ein gilydd.

Cydnabyddiaeth y llun: Tac giã / Awdur: Vang Thị Mao / Dan tộc / Grŵp ethnig: H'Mong / Trường Phổ thông Dân tộc Ban tru THCS xa Mản / Thôn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai

Yn y llun hwn, mae fy ffrind, Tra, a'i mam yn golchi dillad ger eu cartref. Dim ond am ychydig o flynyddoedd y bydd llawer o ferched Fiet-nam yn gallu mynd i'r ysgol. Yna, bydd rhaid iddynt adael oherwydd bod angen iddynt helpu eu teuluoedd gyda gwaith. Mae Tra yn lwcus oherwydd ei bod yn gallu aros yn yr ysgol yn ystod yr wythnos. Mae hyn yn golygu nad yw'n colli'r cyfle i ddysgu.

Mae Tra yn aml yn mynd adref i helpu ei rhieni ar benwythnosau. Mae'n helpu gyda llawer o dasgau. Mae'n coginio, yn golchi dillad, yn casglu coed tân, ac yn gwneud tasgau eraill o amgylch y tŷ. Dysgodd Tra olchi dillad pan oedd yn chwech neu'n saith oed. Mae'n anodd iawn golchi dillad yn y gaeaf. Mae'r dŵr yn rhewi ac mae ei dwylo'n fferru oherwydd yr oerfel.

Cydnabyddiaeth y llun: giã / Awdur: Vang Thị Tố Quyên / Dan tộc / Grŵp ethnig: H'Mong / Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú THCS xã Mãn Thôn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai

Tynnais y llun hwn o'm ffrindiau yn gofalu am y llyisiau yng ngardd yr ysgol. Rydym yn mynd i gryn drafferth i ofalu am y llyisiau, ac yna rydym yn eu gwerthu i'r ysgol i godi arian ar gyfer cronfa'r dosbarth. Mae hyn yn talu am bethau tebyg i ysgubau ar gyfer y dosbarth, neu rwydi ar gyfer ffens yr ardd. Os nad yw plant yn helpu i dyfu llyisiau, mae'n rhaid iddynt ofyn i'w rhieni roi ychydig o arian i gronfa'r dosbarth. Mae'r athro hefyd yn helpu os nad oes gan rai teuluoedd ddigon o arian.

Mae pawb yn hapus i ofalu am y llyisiau. Mae'n hwyl ac mae'n helpu ein hysgol. Rydym hefyd yn dysgu sut i dyfu ein bwyd ein hunain. Rydym yn bwyta'r bwyd yr ydym yn ei dyfu!

Cydnabyddiaeth y llun: Tac già / Awdur: Sung Anh Nguyệt / Dan tộc / Grŵp ethnig: H'Mong / Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xa / Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai

Tynnais y llun hwn o'm ffrindiau'n chwarae pêl-droed ar iard yr ysgol. Byddwn yn aml yn chwarae pêl-droed amser cinio.

Gall fod yn boeth yn ystod tymor y glawogydd, sy'n para o fis Mai tan fis Medi, oherwydd nid oes gennym unrhyw laswellt na chysgod. Ond rydym yn mwynhau chwarae oherwydd ein bod yn byw mewn ardal anghysbell ac rydym yn gwybod ei bod yn anodd darparu llawer o adnoddau ar ein cyfer. Mae pêl-droed yn gamp boblogaidd iawn yn Fiet-nam, ac rydym yn cynnal cystadlaethau gydag ysgolion eraill. Rydym yn ymarfer yn aml, gan obeithio ennill medalau ar gyfer ein hysgol. Mae pêl-droed yn llawer o hwyl ac mae hefyd yn ein cadw'n iach.

Rydym hefyd yn cynnal digwyddiadau chwaraeon eraill yn ein hardal lle bydd ysgolion yn cystadlu yn erbyn ei gilydd. Bydd llawer o bobl yn gwylio, a byddwn yn gweiddi'n groch i gefnogi ein timau mewn cystadlaethau tebyg i dynnu rhaff a rasys sach.

Cydnabyddiaeth y llun: Tac già / Awdur: Lừ Seo Sênh / Dan tộc / Grŵp ethnig: H'Mong / Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xa / Mản Thẩn, Huyện Simacai, tỉnh Lào Cai

Yn Fiet-nam, mae'r gwyntoedd monsŵn yn dod â glaw trwm a thywydd poeth rhwng mis Mai a mis Medi. Yn ystod y cyfnod hwn, bydd y caeau reis yn aml dan ddŵr. Tynnais y llun hwn o'm ffrindiau'n dal pysgod yn y caeau i'w bwyta i swper.

Pryd bynnag y bydd ganddynt amser rhydd, bydd y plant yn gofyn i gael mynd i bysgota gyda'i gilydd. Mae llawer o bysgod yn y cae hwn, ac mae'n hwyl eu dal gyda'n dwylo er bod y mwd yn llithrig iawn. Os byddwn yn baeddu ein dillad, ni fydd ein rhieni'n flin gyda ni oherwydd ein bod yn helpu i gael hyd i fwyd ar gyfer y teulu cyfan.

Bydd ein mamau yn aml yn coginio'r pysgod y byddwn yn eu dal gyda mwstard Tsieina wedi'i biclo, sy'n aroglu'n fendigedig. Gall y pysgod hefyd gael eu defnyddio i wneud cawl neu eu grilio dros dân.

Cydnabyddiaeth y llun: Tác giả / Awdur: Thành Thị Thiên Lý / Dân tộc / Grŵp ethnig: Chăm / Trường THCS Hà Huy Tập, Huyện Thuận Bắc, tỉnh Ninh Thuận

Mae'r rhan fwyaf o bobl Fiet-nam yn caru ac yn parchu eu teuluoedd yn fawr iawn. Bydd y mab hynaf yn aml yn byw gyda'i rieni pan fydd yn dod i oed, a bydd y teulu'n gofalu am y neiniau a'r teidiau yn eu henaint. Mae'r bachgen bach hwn yn agos iawn at ei dad-cu, sy'n byw gydag e.

Yn y llun hwn, mae'r tad-cu a'i wŷr yn rhannu pryd syml iawn. Maent yn bwyta reis gyda physgod wedi'u halltu a llysiau. Maent yn gwneud llawer o bethau gyda'i gilydd, er enghraifft casglu coed tân, mynd i'r caeau, a physgota.

Bob dydd ar ôl yr ysgol, bydd yr wŷr yn dod adref a bydd ei dad-cu yn rhoi gwersi ychwanegol iddo. Weithiau, bydd y bachgen bach hwn yn mynd i bysgota neu i nofio gyda phlant eraill yn lle mynd i'r ysgol. Weithiau, bydd yn casglu caniau alwminiwm a phlastig a daflwyd gan bobl. Bydd yn gwerthu'r pethau hyn i ennill ychydig mwy o arian i'w deulu. Pan fydd ei dad-cu yn dod i wybod nad yw ei wŷr wedi bod i'r ysgol, bydd yn dweud wrtho pa mor bwysig yw dysgu, a bydd yn dychwelyd i'r ysgol.

Tynnais y llun hwn i ddangos sut y mae angen i blant barchu eu rhieni a'u neiniau a'u teidiau.

Cymharu a chyferbynnu

	Tebyg	Gwahanol
Pwy yw'r bobl yn y llun?		
Ble y cafodd y llun ei dynnu?		
Beth sy'n digwydd yn y llun?		
Pam ei fod yn llun pwysig i'w rannu ag eraill?		